

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
BANJALUKA
Broj: 71 0 P 071873 16 Rev
Dana, 22.8.2016. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija: Stake Gojković, kao predsjednika vijeća, Biljane Tomić i Senada Tice, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja G.S. iz Nj., ..., S., koga zastupa punomoćnik S.B., advokat iz K.D., Ulica ..., protiv tužene J.P. iz Nj., ..., M., koju zastupa punomoćnik Ž.Š., advokat iz B., ..., radi duga, vrijednost predmeta spora 75.000,00 KM, odlučujući o reviziji tužene izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Banjaluci broj: 71 0 P 071873 15 Gž od 09.02.2016. godine, na sjednici održanoj 22.8.2016. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Obrazloženje

Presudom Osnovnog suda u Banjaluci broj: 71 0 P 071873 09 P od 28.09.2015. godine obavezana je tužena da tužitelju isplati iznos od 75.000,00 KM, sa zakonskom zateznom kamatom počev od 27.03.2008. godine do konačne isplate. Obavezana je tužena da tužitelju nadoknadi troškove parničnog postupka u ukupnom iznosu od 9.792,50 KM, dok je odbijen zahtjev za naknadu troškova preko dosuđenog iznosa.

Presudom Okružnog suda u Banjaluci broj: 71 0 P 071873 15 Gž od 09.02.2016. godine, žalba tužene je djelimično usvojena i prvostepena presuda preinačava u dijelu odluke o troškovima postupka, tako da je obavezana tužena da tužitelju isplati iznos od 7.245,00 KM, umjesto ranije dosuđenog iznosa od 9.792,50 KM, dok je žalba u ostalom dijelu odbijena i prvostepena presuda potvrđena.

Blagovremenom revizijom drugostepenu odluku pobija tužena zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava. Predlaže da se revizija usvoji i obe nižestepene presude preinače tako da se odbije tužbeni zahtjev ili odbaci tužba, ili da se ukine drugostepena presuda i predmet vrati na ponovno suđenje.

Tužitelj nije odgovorio na reviziju.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora u ovoj pravnoj stvari je regresni zahtjev tužitelja, kao hipotekarnog jemca, da mu tužena, kao glavni dužnik, isplati iznos od 75.000,00 KM, koji je on isplatio banci, kao povjeriocu, na ime vraćanja kredita koji je podigla tužena, kao vlasnica samostalne trgovačke radnje.

Raspravljajući o tužbenom zahtjevu, na osnovu provedenih dokaza, ocjenjenih svakog posebno i u njihovoj uzajamnoj povezanosti, te rezultata cjelokupnog postupka, nižestepeni sudovi su utvrdili, da je tužena bila vlasnik STR N, kada je, dana 10.02.2004. godine, zaključila

ugovor o dugoročnom namjenskom kreditu (za plaćanje obaveza dobavljačima), broj: 151-93-1658-5 sa Z.K.B. a.d. B. (pravni prednik nekadašnje V. a.d. B. i sadašnje S. a.d. B. - u daljem tekstu: banka) u iznosu od 80.000,00 KM (što je na dan potpisivanja ugovora iznosilo 40.903,35 EVRA), na period korištenja od 21 mjesec od dana puštanja sredstava na račun, sa planom otplate u 18 jednakih mjesečnih anuiteta i kamatnom stopom od 14% godišnje i da se obavezala da, kao obezbjeđenje urednog plaćanja obaveze, prije korišćenja kredita, banci dostavi rješenje suda o uknjižbi založnog prava na nekretninama hipotekarnog izvršenika G.S. (ovdje tužitelja). Taj ugovor o kreditu je potpisala tužena J.S. (sada P.) kao vlasnika STR N. i ovlašćeno lice banke, te je ovjeren pečatima trgovačke radnje i banke.

Tužitelj je izdao punomoć od 06.02.2004. godine (ovjerenu kod suda) kojom je ovlastio sina, D.S. (tadašnjeg supruga tužene) da založi njegove nekretnine upisane u zk.ul. br. 1355 k.o. B. u korist banke, radi podizanja naprijed opisanog kredita. Na osnovu sporazuma stranaka i založne izjave ovjerene kod suda broj: OV-1569/04 od 11.02.2004. godine, Rješenjem Osnovnog suda u Banjaluci broj: I-222/04 od 16.02.2004. godine, određena je uknjižba založnog prava na tim nekretninama tužitelja, u korist banke kao hipotekarnog povjerioca, radi obezbjeđenja vraćanja navedenog kredita tužene.

Banka je dana 04.08.2005. godine uputila obavijest-poziv za plaćanje, korisniku kredita - STR N. u vlasništvu tužene, da izmiri osam dospjelih rata obaveza po kreditu u ukupnom iznosu od 41.915,10 KM, koliko su iznosile dospjele obaveze na dan 31.07.2005. godine, uz upozorenje da će u protivnom svoje potraživanje naplatiti prinudnim putem iz vrijednosti založenih nekretnina u vlasništvu tužitelja. Tužena nije reagovala na ovu obavijest pa je banka dana 18.01.2006. godine, stavila prijedlog za izvršenje koji je usvojen rješenjem Osnovnog suda u Banjaluci broj: 071 0 I 06 000450 od 06.07.2007. godine, kojim je naloženo izvršeniku STR N. B. i tužitelju, kao založnom izvršeniku, namirenje potraživanja tražioca izvršenja po osnovu ugovora o kreditu, u ukupnom iznosu od 64.700,61 KM, sa zakonskom zateznom kamatom od 16.01.2006. godine, procjenom i prodajom nekretnina upisanih u zemljišnoknjižni uložak br. 1355 B. u vlasništvu založnog izvršenika (tužitelja). Tužitelj se pismeno obraćao banci, dana 30.08.2007, 22.01.2008. i 25.02.2008. godine, radi postizanja sporazuma u pogledu namirenja spornog potraživanja, kako bi se obustavio postupak prinudnog izvršenja na njegovim nekretninama. Banka je obavijestila tužitelja, dana 04.02.2008. godine, da ukupan dug po osnovu predmetnog kredita, na taj dan, iznosi 91.949,45 KM i pozvala ga da taj iznos uplati na žiroračun banke, najkasnije do 29.02.2008. godine.

Dana 25.03.2008. godine, između tužitelja i banke sačinjen je protokol o načinu izmirenja obaveza po dospjelom kreditu broj: 151-93-1658-5 (u daljem tekstu: protokol), kojim se tužitelj obavezao da će do 10.04.2008. godine, radi izmirenja obaveza po predmetnom kreditu, banci uplatiti ukupan iznos od 75.000,00 KM, a da će banka po izvršenoj uplati tražiti obustavu izvršnog postupka za naplatu kredita, izdati dozvolu za brisanje založnog prava na njegovim nekretninama i kompletan dug po predmetnom kreditu smatrati izmirenim. Tužitelj je dana 27.03.2008. godine sa svog računa (kod banke u Nj.) na žiroračun banke, prebacio iznos od 38.346,90 EVRA, sa naznakom svrha uplate: kredit broj: 151-93-1658-5. Taj iznos je, prema kursnoj listi C. banke BiH, na taj dan, odgovarao iznosu od 75.000,00 KM. Nakon izvršene uplate banka je ispunila svoje obaveze iz protokola (predložila obustavu izvršnog postupka i izdala dozvolu za brisanje založnog prava na nekretninama tužitelja).

Tužitelj je tužbom od 07.10.2009. godine pokrenuo ovaj spor.

Kod ovakvog činjeničnog stanja koje se, saglasno odredbi člana 240. stav 2. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske”, broj: 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13 – u daljem tekstu: ZPP) ne može preispitivati u postupku po reviziji, nižestepeni sudovi su udovoljili zahtjevu tužitelja uz obrazloženje – da je tužena, u smislu odredbe člana 28. stav 2. Zakona o zanatsko-preduzetničkoj djelatnosti („Službeni glasnik Republike Srpske”, br. 16/02, 39/03, 97/04, 34/06, 60/07 i 72/07, u kojem je objavljen prečišćeni tekst ovog zakona

– u daljem tekstu: ZZPD), pasivno legitimisana u ovom sporu, kao vlasnik trgovačke radnje; da je tužitelj imao pravni interes da banci plati sporni kredit, kako bi spriječio namirenje istog prodajom njegovih založenih nekretnina, slijedom čega je, saglasno odredbi člana 300. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“, broj: 29/78, 39/85, 45/86, 57/89 i „Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 17/93, 3/96, 39/03 i 74/04 - u daljem tekstu: ZOO) došlo do zakonske subrogacije predmetnog potraživanja sa banke na tužitelja; da je obaveza tužitelja, kao hipotekarnog jemca, da banci vrati predmetni kredit, utemeljena na odredbama člana 1004. i 1005. ZOO, a njegovo pravo da se regresira od tužene, kao glavnog dužnika, na odredbi člana 1013. ZOO; da potraživanje tužitelja nije zastarilo, jer da u konkretnom slučaju važi opšti, desetogodišnji zastarni rok iz odredbe člana 371. ZOO; da su neosnovani i nedokazani navodi tužene - da je ništav predmetni ugovor o kreditu, da je ništav upis hipoteke na nekretninama tužitelja (jer da pored ostalog, sud i ne može u ovom parničnom postupku raspravljati o valjanosti odluka donesenih u izvršnom postupku) i da je ništav protokol o izmirenju obaveza po kreditu; da je pravilno primjenjena odredba člana 230. Zakona o izvršnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 59/03, 85/03, 64/05, 118/07 i 57/12); da se tužitelj, kao hipotekarni jemac, prigovorima na kojim insistira tužena (da se u izvršnom postupku nije moglo tražiti namirenje kamate i zatezne kamate, nego samo glavnog duga, te da je pristao da plati veći iznos od dugovanog, kakvu tvrdnju nije dokazao odgovarajućim dokazima, niti je u tom pravcu predlagao i izveo dokaz vještačenjem) nije mogao osloboditi obaveze prema banci; da se prema odredbi člana 400. stav 3. ZOO zabrana računanja kamate na kamatu ne odnosi na kreditno poslovanje banaka i drugih bankarskih organizacija; te da na rješenje ove pravne stvari nije od uticaja tvrdnja tužene da je sredstva koja je kreditno zadužila kod banke potrošio njen suprug, sin tužitelja, jer da ta činjenica može biti od uticaja samo na odnos između nje i njenog bivšeg supruga.

Odluke nižestepeni sudova su pravilne. Njihova obrazloženja su argumentovana, jasna i logična, pa ih u svemu prihvata i ovaj sud.

Obaveza je suda da obrazloži svoju odluku, a obrazloženje mora da zadovoljava standarde prava na pravično suđenje. Međutim, ova obaveza ne može biti shvaćena kao obaveza da se u presudi iznesu svi detalji i daju odgovori na sva postavljena pitanja, pogotovo ne na ona koja su očigledno neosnovana.

Prvostepeni sud je, suprotno tvrdnji revizije, u obrazloženju svoje odluke svestrano razmotrio izvedene dokaze, analizirajući ih svaki za sebe i dovodeći ih u međusobnu vezu, upravo kako propisuje odredba člana 8. ZPP.

Drugostepeni sud je rješavajući o žalbi tužene, u smislu odredbe člana 231. ZPP, pravilno konstatovao da je prvostepeni sud izvedene dokaze ocijenio prema slobodnom ubjeđenju koje je opravdao ubjedljivim i logičnim razlozima navodeći valjane razloge za ocjenu materijalnih dokaza na kojima tužitelj zasniva osnovanost tužbenog zahtjeva, kao i u pogledu odlučnih tvrdnji i prigovora tužene koje je iznio u toku postupka. Takođe, drugostepeni sud je ubjeđenje o neosnovanosti žalbenih prigovora opravdao valjanim razlozima koje kao pravilne prihvata i ovaj sud, s obzirom na to da nisu u suprotnosti sa izvedenim dokazima, a imaju uporište u odredbama procesnog i materijalnog prava na koje se drugostepeni sud pozvao u obrazloženju svoje presude.

Tuženi je u reviziji ponovio prigovore koje je isticao u toku postupka pred prvostepenim sudom i u žalbi, na koje su se očitovali nižestepeni sudovi i oni nisu doveli u sumnju valjanost drugostepene presude kojom je odbijena njegova žalba i prvostepena presuda potvrđena u pogledu odluke o glavnoj stvari.

Stvarna legitimacija u parnici predstavlja materijalno-pravni odnos stranaka prema predmetu spora, odnosno prema pravu za čiju je zaštitu parnica pokrenuta, pa su u toj parnici

stvarno legitimisani (aktivno i pasivno) učesnici (subjekti) materijalnopravnog odnosa iz kojeg je parnica nastala. Pitanje stvarne legitimacije je pitanje materijalnopravne prirode od čijeg postojanja zavisi osnovanost tužbenog zahtjeva. Aktivna legitimacija pripada licu koje u određenom materijalnopravnom odnosu ima položaj ovlaštene strane koja nešto zahtjeva (tužitelj), a tuženi je pasivno legitimisan, ako se taj zahtjev, odnosno odgovarajuća dužnost vezuje za njega. Kod činjenice da je odredbom člana 28. stav 2. ZZPD (koji je, suprotno tvrdnji tužene, bio na snazi u vrijeme zaključenja predmetnog ugovora o kreditu) propisano da za materijalne obaveze koje proističu iz obavljanja djelatnosti, preduzetnik odgovara cjelokupnom svojom imovinom i da je tužena u vrijeme dizanja kredita bila vlasnica STR N., neosnovana je tvrdnja revidentice da nije pasivno legitimisana u ovom sporu. Činjenica da u postupku uz označavanje imena i prezimena tužene nije navedeno da je ona vlasnik trgovačke radnje, može se, eventualno, ticati urednosti tužbe i s tim u vezi određivanja nadležnosti suda, ali ne utiče na njenu pasivnu legitimaciju.

Sud nije morao (kako pogrešno tvrdi revidentica) po službenoj dužnosti (već i zbog sadržaja odredbe člana 7. stav 1. i 123. stav 1. ZPP) utvrđivati da li STR N. još uvijek postoji i ima li kakve imovine, niti je tako nešto morao dokazivati tužitelj, jer ta okolnost, s obzirom na sadržaj naprijed citirane odredbe ZZPD, nije relevantna za odluku u sporu. Pogotovo je paušalna i bez pravnog značaja tvrdnja da sud nije utvrdio da STR N. nije imao svojstvo pravnog lica. Radnja ili trgovačka radnja (kao u ovom slučaju) prema odredbama ZZPD nema svojstvo pravnog lica, pa ne može biti stranka u postupku, nego samo vlasnik te radnje. Ako tužena tvrdi suprotno trebala je to i dokazati, kako propisuju naprijed navedene odredbe ZPP, a ne takvo utvrđenje očekivati ili zahtjevati od suda.

Predmetni ugovor o kreditu zaključen je 10.02.2004. godine na period korištenja od 21 mjesec sa obavezom vraćanja u 18 jednakih anuiteta. Kada ga je tužena prestala vraćati, banka ju je opomenula podneskom od 04.08.2005. godine. Prijedlog za izvršenje protiv korisnika kredita i tužitelja kao hipotekarnog jemca, podnijela je nadležnom sudu dana 18.01.2006. godine. Time je, saglasno odredbi člana 388. ZOO, prekinula zastarjevanje predmetnog potraživanja. Rješenje o izvršenju broj: 071 0 I 06 000450 doneseno je 06.07.2007. godine. Tužitelj je iznos od 75.000,00 KM, koji u ovom sporu potražuje od tužene isplatio banci dana 27.03.2008. godine, a tužbu (kojom je pokrenuo ovaj spor) podigao dana 07.10.2009. godine. Prema tome, čak da se zastarjevanje počne računati već od dana zaključenja ugovora (a ne od dana kada je tužena trebala isplatiti pojedine anuitete i otplatiti kredit u cjelini) i da se uzme u obzir trogodišnji rok zastare iz odrebe član 374. ZOO (na čemu insistira tužena), prigovor zastarjelosti se ukazuje neosnovanim.

„Neotplaćeni kredit“ suprotno tvrdnji revidentice, s obzirom na odredbu člana 1065. ZOO, koji reguliše ugovor o kreditu i s obzirom na prirodu ovog pravnog posla – u sebi sadrži i iznos obračunate ugovorene kamate, što navode tužene kojima ističe da su sudovi dosuđivanjem iznosa u kojem je sadržana i kamata dosudili nešto što nisu trebali i što nije traženo, čini potpuno neosnovanim.

Isticanje tužene, da tužitelj „nije dokazao visinu tužbenog zahtjeva od 75.000,00 KM, niti šta sadrži navedeni iznos“ i da „postojanje duga STR N. prema banci nije dokazano“, kod provedenih brojnih materijalnih dokaza koji se odnose na sporni kredit i njegovo vraćanje, a kod činjenice da ona i ne spori da je kredit podignut (samo tvrdi da ga ona nije potrošila, nego njen bivši suprug) i da ničim nije ni pokušala dokazati da je kredit vratila, nije od uticaja na rješenje spora. Ovakvim navodim tužena i ne spori visinu utuženog iznosa, nego samo ističe da tužitelj nije dokazao visinu, iako je jasno utvrđeno da je tužitelj na ime vraćanja kredita banci isplatio iznos od 38.346,90 EVRA koji, prema kursnoj listi C. banke BiH (koja je priložena

spisima predmeta i na koju su se pozvali nižestepeni sudovi) odgovara iznosu od 75.000,00 KM.

Čak i pod uslovom da se radi o ništavosti ugovora o kreditu, odredba člana 104. stav 1. ZOO bi obavezivala tuženu, kao korisnika kredita, da vrati ono što je primila po osnovu takvog ugovora, pa revizioni navodi istaknuti u ovom pravcu, u kojima se revizija u dobrom dijelu iscrpljuje, nisu mogli ishoditi drugačiju odluku.

Tužitelj je od samog početka (tužbom) tražio da se obaveže tužena da mu isplati iznos od 75.000,00 KM (upravo onoliko koliko je on isplatio banci na ime vraćanja kredita koji je podigla tužena kao vlasnica trgovačke radnje) sa pripadajućom zateznom kamatom, pa (u dobroj mjeri nerazumljiv) navod revidentice da je tužitelj tokom postupka mijenjao „činjenični opis tužbe“ ili eventualno pravni osnov svog tužbenog zahtjeva, ne predstavlja preinačenje tužbe, a još manje utiče na računanje toka zastare.

Tužitelj je svojim nekretninama (stavljanjem hipoteke) garantovao vraćanje predmetnog kredita. Kada ga je banka (jednako kao i tuženu) pozvala da taj kredit vrati, on je to mogao (kao i ona) uraditi i prije pokretanja izvršnog postupka. Tako bi se izbjegle ili smanjile zatezne kamate, a izbjegli bi se i troškovi spora. I tada bi tužitelj, kako je naprijed objašnjeno, imao pravo da se regresira od tužene kao korisnika kredita. Prema tome, za rješenje predmetne pravne stvari, potpuno su irelevantni navodi kojima se objašnjava koje je sve prigovore tužitelj mogao staviti protiv rješenja o izvršenju. Tužitelj je otplatio kredit tužene, ispunio njenu obavezu prema banci i tako, slijedom odredbe člana 1013. ZOO, stekao pravo da se za isplaćeni iznos, zajedno sa kamatom od dana isplate, regresira od tužene. Ovakvo stanje stvari nikako ne odgovara tvrdnji revidentice, da je on „povrijedio načelo savjesnosti i poštenja iz člana 12 ZOO“.

Tvrdnja da je banka vraćanje kredita mogla tražiti tek po raskidu ugovora o kreditu, a da ga ona u konkretnom slučaju nije raskinula, nije osnovana. Naime, činjenica da tužena nije vraćala kredit u dogovorenim mjesečnim anuitetima, svakako je davala pravo banci da traži vraćanje istog i po osnovu ispunjenja ugovora (član 17. stav 1. i član 262. stav 1. ZOO) i temeljem odredbe člana 17. ugovora o kreditu. Da je to tako priznaje i tužena, isticanjem prigovora o zastarjelosti potraživanja, jer samo dospjelo potraživanje može zastariti.

Brojne odluke Vrhovnog suda Republike Srpske i Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na koje se poziva revidentica, nisu od uticaja na rješenje ovog spr. U predmetima koji su završeni donošenjem tih odluka nije se raspravljalo o istom ili sličnom predmetu spora, činjenična osnova tih slučajeva nije ni slična činjeničnim utvrđenjima u konkretnoj pravnoj stvari, nije se raspravljalo i nije odlučeno o procesnopравnim ili materijalnopravnim pitanjima koja bi bila od uticaja na odluku po reviziji.

Ni ostali navodi revidentice – koje je isticala i u toku postupka, i na koje se očitovao drugostepeni sud odgovarajući na žalbene navode (kao i prvostepeni, u obržloženju svoje odluke), a koja obrazloženja u svemu prihvata i ovaj sud – nisu mogli ishoditi drugačiju odluku zbog čega je riješeno kao u izreci na osnovu odredbe člana 248. ZPP.

Predsjednik vijeća
Staka Gojković